CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
M. POIARES MADURO
prezentate la 17 ianuarie 2008 [1]

1. Prin prezenta trimitere preliminară, Cour de cassation (Curtea de Casaţie, Franţa) solicită Curţii să se pronunţe cu privire la interpretarea Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competenţa judiciară, recunoaşterea şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială [2], text care asigură continuitatea şi înlocuieşte Convenţia de la Bruxelles [3].

2. Mai precis, instanţa de trimitere doreşte să se stabilească dacă secţiunea 5 privind contractele de muncă introdusă de Regulamentul nr. 44/2001 trebuie considerată ca privind în mod exhaustiv şi exclusiv normele de competenţă aferente contractelor menţionate sau dacă, dimpotrivă, normele de competenţă enunţate în secţiunea consacrată contractului de muncă pot fi completate cu norma de competenţă specială enunţată la articolul 6 punctul 1 din secţiunea 2 din regulamentul menţionat anterior.

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO L 12, p. 1, Ediţie specială, 19/vol. 3, p. 74.

3 — Convenţia din 27 septembrie 1968 privind competenţa judiciară şi executarea hotărârilor în materie civilă şi comercială (versiunea consolidată), JO 1998, C 27, p. 1.

I — Cadrul juridic şi situaţia de fapt

A — *Cadrul juridic*

3. Articolul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„Sub rezerva dispoziţiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acţionate în justiţie, indiferent de naţionalitatea lor, în faţa instanţelor statului membru în cauză.”

4. Articolul 6 din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secţiunea 2, intitulată „Competenţe speciale”, prevede că o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acţionată în justiţie:

„[…]

(1) atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței domiciliului oricăruia dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor;

[…]"

5. Secțiunea 5 din Regulamentul nr. 44/2001, intitulată „Competența în materia contractelor individuale de muncă", este alcătuită din articolele 18-21.

6. Mai precis, articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„(1) În materia contractelor individuale de muncă, competența se determină în conformitate cu dispozițiile din prezenta secțiune, fără a se aduce atingere articolului 4 și articolului 5 punctul 5."

7. Articolul 19 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede în secțiunea 5 menționată:

„Un angajator domiciliat pe teritoriul unui stat membru poate fi acționat în justiție:

(1) înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat sau

(2) în alt stat membru:

(a) înaintea instanțelor din locul în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit activitatea sau înaintea instanțelor din ultimul loc în care acesta și-a desfășurat activitatea sau

(b) dacă angajatul nu își desfășoară sau nu și-a desfășurat în mod obișnuit activitatea pe teritoriul aceleiași țări, înaintea instanțelor din locul unde este sau a fost situată întreprinderea care l-a angajat pe acesta."

B — *Situația de fapt*

8. Domnul Rouard, pârât în acțiunea principală, a fost angajat în anul 1977 de societatea Laboratoires Beecham Sévigné, devenită

societatea Laboratoires Glaxosmithkline, al cărei sediu social este situat în Franța. Acesta a executat diverse misiuni pentru societatea menționată pe teritoriul unor state terțe. În 1984, domnul Rouard a fost repartizat în Maroc, în temeiul unui nou contract de muncă încheiat cu societatea Beecham Research UK, stabilită în Regatul Unit, care aparține aceluiași grup ca și societatea Laboratoires Beecham Sévigné. Prin acest contract, al doilea angajator se obliga să păstreze anumite drepturi contractuale dobândite de domnul Rouard în cadrul contractului său de muncă inițial (în special recunoașterea vechimii în muncă acumulate și a drepturilor la indemnizații în caz de concediere).

9. La 9 martie 2001, societatea Beecham Research UK, devenită societatea Glaxosmithkline, l-a concediat pe domnul Rouard. În consecință, acesta a formulat în fața Conseil de prud'hommes de Saint-Germain-en-Laye (Franța), la 4 iunie 2002, o acțiune împotriva societății Laboratoires Glaxosmithkline și împotriva societății Glaxosmithkline în același timp, succesoare în drepturi ale societății Laboratoires Beecham Sévigné și, respectiv, ale societății Beecham Research UK. Domnul Rouard solicită obligarea în solidar a societăților menționate la plata mai multor indemnizații și daune interese pentru nerespectarea procedurii de concediere, pentru concedierea fără temei real și serios, precum și pentru desfacerea abuzivă a contractului de muncă.

10. În susținerea pretențiilor sale, domnul Rouard apreciază că cele două societăți trebuie considerate coangajatorii săi, iar clauza celui de al doilea contract, care prevede păstrarea anumitor drepturi contractuale dobândite inițial pe baza primului contract, atestă relația salarială unică și continuă a acestuia cu cele două societăți care, în plus, aparțin aceluiași grup. Potrivit domnului Rouard, întrucât instanța franceză este competentă să soluționeze acțiunea îndreptată împotriva societății Laboratoires Glaxosmithkline, al cărei sediu social este situat în Franța, această instanță este deopotrivă competentă în privința societății Glaxosmithkline, în temeiul articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, deși această din urmă societate este stabilită în Regatul Unit.

11. Cu toate acestea, în temeiul susținerilor formulate în apărare de cei doi angajatori, Conseil des prud'hommes și-a declarat necompetența, arătând că toate contractele de muncă în vigoare în momentul concedierii erau reglementate de dreptul englez și de dreptul marocan. Prin urmare, între domnul Rouard și societatea Laboratoires Glaxosmithkline din Franța nu mai exista nicio relație de subordonare. Cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles) a anulat această hotărâre și a trimis cauza în fața Conseil de prud'hommes. În aceste condiții, societățile reclamante din acțiunea principală au formulat recurs în fața Cour de cassation.

12. În acest context, instanța supremă a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[Î]n cazul acțiunii formulate de către un salariat în fața unei instanțe dintr-un stat membru împotriva unui număr de două

societăți care aparțin aceluiași grup, dintre care una, mai exact societatea care a angajat salariatul în numele grupului și care ulterior a refuzat să asigure reintegrarea acestuia în funcția ocupată, își are sediul pe teritoriul acestui stat membru, iar cealaltă societate, mai exact cea care l-a concediat și pentru care persoana interesată a lucrat în state terțe, își are sediul într-un alt stat membru, atunci când reclamantul invocă o clauză din contractul de muncă pentru a susține că cele două [societăți] au fost coangajatorii săi, din partea cărora solicită despăgubiri pentru concediere, pe de o parte, se aplică […] norma de competență specială prevăzută la punctul 1 al articolului 6 din Regulamentul […] nr. 44/2001 […], în temeiul căruia o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acționată în justiție, «când există mai mulți pârâți, în fața instanței domiciliului oricăruia dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp, pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor» sau, pe de altă parte, […] norma cuprinsă la punctul 1 al articolului 18 din regulament[ul nr. 44/2001], în temeiul căruia, în materia contractelor individuale de muncă, competența determinată potrivit prevederilor secțiunii [5] din capitolul II [din acest regulament] exclude aplicarea punctului 1 al articolului 6 [din regulamentul menționat], astfel încât fiecare dintre cele două societăți trebuie acționată în judecată în fața instanței statului membru pe teritoriul căruia își are sediul[?]”

II — Analiză juridică

13. Întrebarea preliminară adresată este constituită din două aspecte. Într-adevăr, răspunsul la această întrebare implică, într-o primă etapă, încercarea de a stabili dacă norma de competență specială enunțată la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 poate fi aplicată în cadrul contractelor individuale de muncă, deși în cadrul regulamentului există o secțiune specifică privind normele de competență aplicabile litigiilor privind contractele menționate și, în cazul unui răspuns afirmativ, încercarea de a aminti și de a preciza, într-o a doua etapă, condițiile privind aplicarea articolului 6 punctul 1 din regulamentul menționat în acest domeniu.

A — *Cu privire la aplicabilitatea articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 în materia contractelor individuale de muncă*

14. În esență, se solicită Curții să stabilească dacă secțiunea 5 din capitolul II din Regulamentul nr. 44/2001 privește în mod exhaustiv și exclusiv competența instanței privind contractele individuale de muncă, cu excepția oricăror alte norme de competență prevăzute de acest regulament, sau dacă aceasta autorizează interpretarea potrivit căreia secțiunea 5 nu exclude aplicarea normei de competență specială atunci când specificitatea instanței impune acest lucru, în special atunci când cererile conexe îndreptate împotriva mai multor pârâți sunt deferite instanței domiciliului unuia dintre aceștia.

15. Anticipând dezvoltările ulterioare, să subliniem încă de pe acum că aplicabilitatea, în cazul unui litigiu privind un contract individual de muncă, a competenței speciale prevăzute la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, care permite acționarea în justiție a mai multor pârâți la instanța unuia dintre aceștia atunci când cererile sunt conexe, trebuie reținută, în opinia noastră, cu toate că interpretarea literală a secțiunii 5 privind contractele de muncă pare, la prima vedere, să se opună acestei aplicabilități. Pentru a înțelege mai bine soluția pe care o propunem Curții, vom expune, mai întâi, argumentele care par să excludă aplicabilitatea articolului 6 punctul 1 în cadrul litigiilor privind contractele individuale de muncă, pentru a demonstra ulterior că, în opinia noastră, Curtea nu trebuie să rețină o asemenea interpretare.

16. Este adevărat că articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, considerat în mod individual, deoarece prevede că, „[î]n materia contractelor individuale de muncă, competența se determină în conformitate cu dispozițiile din prezenta secțiune, fără a se aduce atingere articolului 4 și articolului 5 punctul 5 [din acest regulament]”, pare să confirme interpretarea care urmărește respingerea oricărei norme de competență care nu este enunțată sau autorizată în mod expres în secțiunea 5 atunci când litigiul privește un contract de muncă.

17. Rezultă din dispoziția menționată că, pe de o parte, orice litigiu privind un contract individual de muncă se introduce la instanța competentă în temeiul normelor de competență prevăzute în secțiunea 5 din regulamentul menționat (articolele 18-21) și că, pe de altă parte, dacă există excepții de la aplicarea principiilor enunțate în secțiunea 5, acestea sunt prevăzute în mod expres de regulament. În măsura în care articolul 6 punctul 1 nu se încadrează în secțiunea 5 și nu este desemnat, spre deosebire de articolul 4 și de articolul 5 punctul (5), ca fiind o excepție de la aplicarea normelor prevăzute în secțiunea menționată, competența specială prevăzută la articolul 6 punctul 1 ar fi, prin urmare, inaplicabilă litigiilor privind contractele de muncă.

18. Pe de altă parte, în condițiile în care secțiunea 5 reprezintă o derogare de la principiul prevăzut la articolul 2 din regulament [4], conform căruia instanța competentă trebuie să fie cea a statului membru pe teritoriul căruia pârâtul are domiciliul, normele prevăzute la articolele 18-21 din secțiunea 5 ar trebui să fie de strictă interpretare, astfel încât să fie admise numai excepțiile de la aplicarea principiului conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului, excepții prevăzute în mod expres în secțiunea menționată.

19. Cu toate acestea, interpretarea menționată nu poate să prevaleze, în condițiile în care neglijează nu numai semnificația teleologică și contextuală a Regulamentului nr. 44/2001, dar și sensul dispozițiilor relevante în această cauză. În special, aceasta pornește de la premisa inexactă potrivit

4 — A se vedea în special Hotărârea din 27 septembrie 1988, Kalfelis (189/87, Rec., p. 5565, punctele 8 și 9), Hotărârea din 15 februarie 1989, Six Constructions (32/88, Rec., p. 341, punctul 18), și Hotărârea din 27 octombrie 1998, Réunion européenne și alții (C-51/97, Rec., p. I-6511, punctul 47, și Hotărârea din 13 iulie 2006, Roche Nederland și alții (C-539/03, Rec., p. I-6535, punctele 19-23).

căreia articolul 6 punctul 1 ar fi o excepție de la normele de competență prevăzute în secțiunea privind contractele individuale de muncă. Or, astfel cum se va demonstra, norma de competență specială prevăzută la articolul 6 punctul 1 din regulamentul menționat nu constituie o excepție de la normele de competență privind contractele individuale de muncă, ci o completare a dispozițiilor care le privesc, completare ce nu pune în discuție principiul acestora.

20. Mai întâi, să amintim că, deși Convenția de la Bruxelles nu prevedea nicio secțiune specifică privind contractele de muncă, normele de competență pe care aceasta le stabilea se aplicau totuși contractelor amintite. De aceea, sub incidența convenției, articolul 6 punctul 1, care permite acționarea în justiție a mai multor pârâți în fața instanței domiciliului unuia dintre aceștia, era, astfel cum recunoaște și Comisia Comunităților Europene, perfect aplicabilă contractelor de muncă. Or, Regulamentul nr. 44/2001, care constituie urmarea Convenției de la Bruxelles, astfel cum se subliniază în considerentul (5) al regulamentului menționat, asigură continuitatea Convenției și nu constituie o îndepărtare de la normele acesteia. Prin urmare, Regulamentul nr. 44/2001 nu are vocația de a modifica în mod esențial normele de competență judiciară, astfel încât se poate considera că autorii acestui text nu au vrut să excludă aplicarea articolului 6 punctul 1 din acest regulament în domeniul care ne interesează.

21. Mai mult, autorii Regulamentului nr. 44/2001 au dorit să creeze o secțiune specifică privind competența judiciară în materia contractelor de muncă. Aceștia au considerat că „partea defavorizată trebuie să fie protejată prin norme de competență mai favorabile intereselor sale decât normele generale prevăzute în prezentul regulament” [5]. În aceste condiții, ar fi surprinzător ca, prin adoptarea Regulamentului nr. 44/2001, autorii menționați să fi vrut să îi retragă lucrătorului beneficiul unor norme mai favorabile de care acesta se bucura anterior intrării în vigoare a acestui regulament în temeiul Convenției de la Bruxelles. De altfel, Curtea a amintit în mod constant că, în materia contractelor de muncă, această convenție trebuie interpretată „ținând cont de preocuparea de a asigura o protecție adecvată părții contractante care este defavorizată din punct de vedere social, în speță lucrătorul” [6]. Or, chiar în cazul unor cereri conexe îndreptate împotriva unei pluralități de pârâți, interpretarea potrivit căreia lucrătorul ar fi obligat să îl acționeze în justiție pe fiecare dintre aceștia în mod individual în fața instanței competente din fiecare stat membru ar contraveni nu numai interesului unei bune administrări a justiției [7], ci ar neglija și protecția părții contractante defavorizate și, în plus, ar priva-o de o posibilitate pe care aceasta o putea invoca anterior.

22. În aceste circumstanțe, este important să se ia în considerare că, dacă Regulamentul

5 — Considerentul (13) al Regulamentului nr. 44/2001.

6 — Hotărârea din 13 iulie 1993, Mulox IBC (C-125/92, Rec., p. I-4075, punctul 18). Această precizare rezulta deja din Hotărârea din 26 mai 1982, Ivenel (133/81, Rec., p. 1891, punctele 14 și 16). A se vedea de asemenea, în vederea unei confirmări ulterioare, Hotărârea din 9 ianuarie 1997, Rutten (C-383/95, Rec., p. I-57, punctul 17), și Hotărârea din 10 aprilie 2003, Pugliese (C-437/00, Rec., p. I-3573, punctul 18).

7 — Curtea a subliniat într-adevăr că, în ipoteza în care activitatea se desfășoară în mai mult de un stat membru, este important să se evite existența mai multor instanțe competente în scopul prevenirii riscului contradicției dintre hotărâri și în scopul facilitării recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în afara statului membru în care au fost pronunțate (Hotărârea din 11 ianuarie 1990, Dumez France și Tracoba, C-220/88, Rec., p. I-49, punctul 18, și Hotărârea din 27 februarie 2002, Weber, C-37/00, Rec., p. I-2013, punctul 42).

nr. 44/2001 a prevăzut o excepție de la norma privind competența determinată de domiciliul pârâtului pentru contractele de muncă în vederea apărării intereselor părții defavorizate a contractului, neluarea în considerare a ipotezei unei pluralități de cereri conexe introduse împotriva mai multor pârâți în cadrul secțiunii 5 trebuie înțeleasă ca fiind o lacună a acestui text. Această lacună este remediată la articolul 6 punctul 1 din regulamentul menționat, care permite completarea normelor aplicabile contractelor de muncă fără să pună totuși în discuție principiile acestora, și anume, în special, protecția părții defavorizate a contractului și, în general, dorința de a evita multiplicarea instanțelor competente în cauză. Într-adevăr, aplicabilitatea articolului 6 punctul 1 corectează în mod util neluarea în considerare a unei specificități a instanței, legată de prezența unor cereri conexe în materia contractelor de muncă, fără să aducă totuși atingere normelor de competență judiciară care le guvernează.

23. Având în vedere considerațiile care precedă, invităm Curtea să formuleze concluzia potrivit căreia articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 are vocația de a fi aplicat contractelor individuale de muncă.

B — *Cu privire la condițiile de aplicare a articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 în cadrul contractelor individuale de muncă*

24. Potrivit unei jurisprudențe constante, este de competența Curții, în cadrul procedurii de cooperare cu instanțele naționale, instituită prin articolul 234 CE, să dea instanței de trimitere un răspuns util care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. În acest temei și având în vedere împrejurările de fapt ale cauzei, complexe și uneori contradictorii, este important să se precizeze condițiile (a căror verificare este de competența instanței naționale) în care articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 poate fi invocat în mod util în prezenta cauză.

25. Astfel cum s-a subliniat, Regulamentul nr. 44/2001 nu marchează o îndepărtare de la principiile instituite prin Convenția de la Bruxelles, ci asigură continuitatea acesteia. Totodată, precizările Curții în jurisprudența referitoare la articolul 6 punctul 1 din convenție rămân relevante în cadrul aplicării în cauză a articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

26. Aplicarea articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 depinde de condiția ca „cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor”.

27. Condiția respectivă, care nu apărea în redactarea inițială a acestei dispoziții din

Convenția de la Bruxelles, se inspiră direct din articolul 22 din convenția menționată, în temeiul căruia sunt conexe cererile atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.

28. În Hotărârea Kalfelis, citată anterior, Curtea a considerat necesară transpunerea condiției existenței unei conexități între cereri în cadrul interpretării articolului 6 punctul 1 din Convenția de la Bruxelles, condiție care a fost preluată ulterior în redactarea articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 pentru a se evita ca, prin utilizarea acestei competențe speciale, să fie pusă sub semnul întrebării competența de principiu determinată de domiciliul pârâtului. Potrivit Curții, într-adevăr, „acesta ar fi cazul dacă un reclamant ar avea libertatea să formuleze o acțiune îndreptată împotriva mai multor pârâți numai în scopul chemării în judecată a unuia dintre aceștia în fața altei instanțe decât cea din statul în care are domiciliul” [8].

29. Noțiunea „hotărâri ireconciliabile”, condiție de aplicare a articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, poate avea mai multe interpretări. Potrivit unei interpretări stricte, aplicarea competenței speciale privind o pluralitate de pârâți ar fi condiționată de riscul ca instrumentarea și judecarea cererilor în mod separat să ducă la consecințe juridice care se exclud reciproc. În schimb, în temeiul unei interpretări în sens larg a noțiunii „hotărâri ireconciliabile”, este suficient ca instrumentarea și judecarea cererilor în mod separat să prezinte riscul unei contrarietăți între hotărâri, fără să fie necesară existența riscului unor consecințe juridice care se exclud reciproc [9]. Fără să se pronunțe în favoarea unei interpretări sau a alteia, Curtea a precizat, pe de altă parte, că, „pentru ca anumite decizii să poată fi considerate contradictorii, nu este suficient ca soluțiile să fie divergente, ci trebuie și ca această divergență să se înscrie în cadrul aceleiași situații de fapt și de drept” [10].

30. De fapt, continuarea acestei dezbateri nu este necesară. Într-adevăr, din Regulamentul nr. 44/2001 și din jurisprudența citată anterior rezultă în mod clar că elementul dominant pentru aplicarea articolului 6 punctul 1 din regulamentul menționat constă, mai întâi, în existența unei legături foarte strânse între cereri. Or, această legătură nu poate fi apreciată decât în ceea ce privește fiecare cauză și, mai exact, în ceea ce privește fiecare

8 — Hotărârea Kalfelis, citată anterior (punctul 9).

9 — Pentru o reluare și pentru o analiză a acestei probleme, a se vedea Concluziile avocatului general Léger prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Roche Nederland și alții, citată anterior, precum și Bomhoff, J., *Judicial Discretion in European Law on Conflicts of Jurisdiction*, Sdu, Haga, 2005.

10 — Hotărârea Roche Nederland și alții, citată anterior (punctul 26), și Hotărârea din 11 octombrie 2007, Freeport (C-98/06, Rep., p. I-8319, punctul 40).

materie în care această normă de competenţă specială are vocaţia de a fi aplicată.

31. Trebuie totuşi luat în considerare, în primul rând, faptul că obiectivul principal al articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 este acela de a favoriza o bună administrare a justiţiei, oricare ar fi cadrul în care acesta se aplică. În această perspectivă, orice argumentare întemeiată pe protecţia părţii defavorizate din contract nu ar avea nicio relevanţă şi, în consecinţă, nu poate fi admisă în mod legal pentru interpretarea condiţiilor de aplicare a articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Pentru a garanta un astfel de obiectiv şi pentru a evita o utilizare abuzivă a competenţei speciale, conexitatea implică în mod necesar posibilitatea de a constata o legătură deosebit de strânsă între contestaţie şi instanţa chemată să se pronunţe asupra acesteia [11]. Totuşi, contrar interpretării avute în vedere de Regatul Unit, cerinţa unei legături între contestaţie şi instanţa în faţa căreia a fost înaintată cererea nu impune niciodată o ierarhizare a instanţelor, astfel încât să fie necesară introducerea cererii la instanţa care prezintă legătura de conexitate cea mai puternică. O astfel de interpretare ar echivala cu introducerea unei condiţii suplimentare pentru aplicarea articolului 6 punctul 1 care, ca derogare de la norma privind competenţa de principiu, nu poate primi decât o interpretare strictă [12]. Pe scurt, conexitatea căreia îi este subordonată aplicarea articolului 6 punctul 1 presupune constatarea unei legături între cereri, legătură care trebuie să existe pentru a garanta, oricare ar fi instanţa sesizată, că aceasta are o legătură strânsă cu cauza, astfel încât competenţa specială menţionată să fie utilizată în mod adecvat, fără a se îndepărta de scopul său.

32. În al doilea rând, conexitatea menţionată, atunci când trebuie verificată în cadrul contractelor de muncă, implică, având în vedere materia respectivă, luarea în considerare a anumitor criterii apte să deceleze existenţa unei legături strânse între cererile în acest domeniu specific.

33. În acest temei, pârâtul din acţiunea principală apreciază că este îndeplinită condiţia privind conexitatea dintre cele două cereri în măsura în care, pe de o parte, ar exista „acelaşi contract de muncă sau, cel puţin, aceeaşi relaţie salarială continuă” [13] cu cei doi angajatori ai săi şi în măsura în care, pe de altă parte, cele două societăţi aparţin aceluiaşi grup de societăţi.

11 — A se vedea în special Hotărârile citate anterior Ivenel (punctul 11) şi Pugliese (punctul 17).

12 — Într-adevăr, Curtea a refuzat să reţină teoria numită a „păianjenului în centrul pânzei” („spider in the web”) elaborată în special de judecătorii olandezi pentru interpretarea articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Instanţa comunitară a respins cu claritate această teorie în Hotărârea Roche Nederland şi alţii, citată anterior.

13 — A se vedea observaţiile prezentate de domnul Rouard (p. 7).

34. Astfel cum Comisia și Regatul Unit au recunoscut în ședință, soluția acestei probleme trebuie căutată în Hotărârea Pugliese, citată anterior. Într-adevăr, Curtea, căreia i s-a solicitat să se pronunțe cu privire la interpretarea noțiunii de loc în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit activitatea, a adus, incidental, precizări care au permis să se stabilească în ce măsură există legătură între cele două contracte încheiate cu angajatori diferiți. Jurisprudența menționată ni se pare deosebit de relevantă în raport cu criteriile pe care instanța națională le va putea lua în considerare pentru verificarea conexității dintre cereri în materia contractelor de muncă, conexitate care permite acționarea în justiție a mai multor pârâți la instanța competentă de la domiciliul unuia dintre aceștia [14].

35. Astfel, Curtea a declarat că, „atunci când un salariat are raporturi de muncă cu doi angajatori diferiți, primul angajator poate să fie acționat în justiție în fața instanței de la locul unde salariatul își desfășoară activitatea pentru cel de al doilea angajator numai în cazul în care angajatorul inițial are el însuși, la momentul încheierii celui de al doilea contract, un interes în executarea prestației pe care salariatul o va furniza celui de al doilea angajator într-un loc stabilit de acesta din urmă […]. Existența acestui interes nu trebuie verificată strict, în lumina unor criterii formale și exclusive, ci trebuie să fie apreciată în mod global, luând în considerare toate împrejurările speței” [15]. Instanța comunitară precizează în special că factorii relevanți pot include: „faptul că încheierea celui de al doilea contract a fost luată în considerare la încheierea primului contract, faptul că primul contract a fost modificat ținând seama de încheierea celui de al doilea contract, faptul că există o legătură organică sau economică între cei doi angajatori, faptul că între cei doi angajatori există un acord care creează un cadru privind coexistența celor două contracte, faptul că primul angajator își menține o putere de decizie asupra angajatului, faptul că primul angajator poate decide cu privire la durata activității salariatului la cel de al doilea angajator” [16]. Prin urmare, acestea sunt criteriile neexhaustive în lumina cărora instanța națională va trebui să stabilească dacă între cele două cereri există suficientă conexitate care să îl autorizeze pe pârâtul din acțiunea principală să acționeze în justiție cele două societăți reclamante din acțiunea principală în fața instanței franceze.

36. Astfel cum demonstrează considerațiile care precedă, Curtea ar putea concluziona că articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 implică, în vederea aplicării sale, existența unei conexități între cereri de natură să asigure, indiferent de instanța sesizată, că aceasta are o legătură strânsă cu cauza. Pentru a aprecia conexitatea menționată în cadrul contractelor individuale de muncă, se va putea ține seama în special de faptul că încheierea celui de al

14 — Doctrina anticipa deja o astfel de utilizare a hotărârii menționate. A se vedea în special Moizard, N., *RJS*, 10/03, p. 756, unde se subliniază:
„Este probabil să fie foarte utile criteriile din Hotărârea Pugliese pentru determinarea instanței competente în cazul unui litigiu rezultat în urma unei mobilități internaționale sau în cadrul unui grup de societăți.”

15 — Hotărârea Pugliese, citată anterior (punctele 23 și 24).

16 — *Ibidem* (punctul 24).

doilea contract a fost luată în considerare cu ocazia încheierii primului contract, de faptul că primul contract a fost modificat ținând seama de încheierea celui de al doilea contract, de împrejurarea că există o legătură organică sau economică între cei doi angajatori, de faptul că există între cei doi angajatori un acord care creează un cadru privind coexistența celor două contracte, de faptul că primul angajator își menține o putere de decizie asupra angajatului sau de împrejurarea că primul angajator poate decide cu privire la durata activității salariatului la cel de al doilea angajator.

III — Concluzie

37. În concluzie, sugerăm Curții să răspundă la întrebarea preliminară după cum urmează:

„Norma de competență specială prevăzută la punctul 1 al articolului 6 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială se poate aplica în cadrul secțiunii 5 privitoare la normele de competență judiciară aplicabile în materia contractelor individuale de muncă.

Articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 implică, în vederea aplicării sale, existența unei conexități între cereri de natură să asigure, indiferent de instanța sesizată, că aceasta are o legătură strânsă cu cauza. Pentru a aprecia conexitatea menționată în cadrul contractelor individuale de muncă, se va putea ține seama în special de faptul că încheierea celui de al doilea contract a fost luată în considerare cu ocazia încheierii primului contract, de faptul că primul contract a fost modificat ținând seama de încheierea celui de al doilea contract, de împrejurarea că există o legătură organică sau economică între cei doi angajatori, de faptul că există un acord între cei doi angajatori care creează un cadru privind coexistența celor două contracte, de faptul că primul angajator își menține o putere de decizie asupra angajatului sau de împrejurarea că primul angajator poate decide cu privire la durata activității salariatului la al doilea angajator.”